

ПОВІСТЬ ЛОРИ БОЧАРОВОЇ «СІК ОЛИВИ» ЯК СПРОБА РЕКОНСТРУКЦІЇ БІОГРАФІЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСОБИ

Олена Іванівна Петухова, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та іноземної філології ХНЕУ імені Семена Кузнеця

Творчість сучасної російської письменниці, автора та виконавця бардівських пісень Лариси (Лори) Бочарової належить до того прошарку літератури, який отримав назву «мейнстрім». Серед її доробку є балади на сюжети з античної і середньовічної історії, алегоричні повісті, рок-опери, історико-детективна п'єса з життя Франції XVII століття, постмодерністський роман-стилізація в дусі «плаща і шпаги», фанфіки за мотивами творів Д. Роулінг тощо. Критики відзначають, що проза письменниці є продовженням її поезії й ролевих ігор, учасницею й режисером яких вона була. До таких творів належить і повість «Сік оливи».

За жанром повість належить до літературних белетризованих житій. У центрі її знаходиться постать римського легіонера Себастьяна, який був одним із перших християнських мучеників, що віддав життя за віру у III столітті нашої ери під час великих гонінь на християн імператора Діоклетіана. Житіє святого Себастьяна (і початкове, і у пізніших версіях – обробки Димитрія Ростовського), яке належить до типу мартирій (мучеництв), скупі викладає дані про народження і ранні роки життя святого, і вся увага там зосереджується на «подвигу віри». Версія життєпису мученика, запропонована Лорою Бочаровою, більше вписується в рамки другого різновиду агіографічної літератури – житія-біоса, оскільки являє собою спробу реконструкції всього життєвого шляху святого.

Дитинство Себастьяна описане в традиціях житійної літератури. Народжений у родині язичників, рано втративши матір, він зазнає впливу няні-християнки, яка розповідає йому про Христа і апостолів. Картини дитинства і юності героя, намальовані Бочаровою, повністю вигадані автором. Невідомі ані повне родове ім'я мученика, ані місце його народження. Житіє повідомляє лише, що народився він у Нарбоні (Галлія), а освіту здобув у Медіолані (Мілані), тому і зветься Себастьяном Медіоланським. Письменниця робить його приналежним до знатного римського роду вершників і називає Флавієм Сабіном, сином Азинія Сабіна. Прізвище ж Себастьян він отримує від невеликого містечка у Передній Азії, де служив його батько.

У цілому епізоди, пов'язані з дитинством та ранньою юністю мученика, відповідають історичним документам. Виховання Себастьяна типове для римського суспільства того часу. Головним для громадян Риму чоловічої статі було фізичне вдосконалення та загартування духу. Ще однією чеснотою вважалося суворе дотримання законів, серед яких був і закон щодо обожнення імператорської влади. Для язичника це не було чимось винятковим. Проте, як показує Бочарова, зерна сумнівів у божественній природі імператорської влади були посіяні у душі героя ще з дитинства.

У тексті повісті, що також різко відрізняє її від офіційного життя мученика, крім самого Себастьяна більше не згадуються за іменами ніякі його браття й сестри по вірі (у житті – Зоя, Клавдій, Маркеллін і Марк, Нікострат, Транквілін, Кастор, Тивуртій та ін., які прийняли мучеництво незадовго до самого Себастьяна). Згадується лише, що герой інколи кудись зникає і зустрічається з одновірцями. Набагато важливіше для автора показати обставини знайомства і історії взаємин Себастьяна з його покровителем і гонителем Діоклетіаном.

Майбутнього імператора показано читачеві вже на самому початку оповіді, коли він ще був простим легіонером і звався Діокл. Себастьян робить перші несміливі кроки на військовій службі. Діокл втілює плотське начало, язичництво, в той час як юний герой вже почав жити напруженим духовним життям, відмовляючись від плотських утіх і надмірностей. Вузловим моментом життя Себастьяна стає розігрування його в кістки між Діоклом і Флором. Герой відчуває себе жертвою і порівнює себе з Христом. Через потрясіння юнак приходиться до розуміння деяких таїнств християнської віри, і у винограднику до нього є сам Христос.

Себастьян поступово повторює земний шлях Христа. Його розігрують в кістки, піддають приниженням, визнають авторитет, закладають, як агнця, і, нарешті, свідчать про його чудесне спасіння і воскресіння. Крім історії Христа вгадується і історія Іоанна Хрестителя, оскільки важливими для сюжету вузлами стають сцени танцю Себастьяна перед Діоклом, що нагадують про танці Іродіади перед Іродом (тут відчувається вплив ролевих ігор, учасницею й режисером яких була Бочарова, де танці

посідають важливе місце). Небажання героя скоритися цареві земному, в кінці кінців, і вирішує його долю, прирікаючи на мученицьку смерть.

Таким чином, у повісті «Сік оливи» Лора Бочарова зробила вдалу спробу реконструювати історичну особу, користуючись додатковими культурно-історичними матеріалами.